

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quarto Decretalium : In Quo De Sponsalibus, Et Matrimoniis, & quae eis annexa sunt, agitur, eadémque plenè, & theoricè explanatur, & declarantur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1678

Titulus. VIII. De Conjugio leprosororum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98293](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98293)

qua femina, siue ea soluta sit, siue conjugata, aut vidua, ab uno loco in alium violenter abducitur, causâ libidinis exercendæ, vel matrimonii contra-

hendi. Verum de hoc crimine non agitur in hoc Tit. Sed infra libr. 5. Decret. Tit. 17. de Raptorib. ubi etiam nos de illo agemus.

T I T V L V S V I I I.

DE CONJUGIO LEPROSORUM.

Inter impedimenta matrimonii numeratur etiam lepra, de qua hoc Tit. agitur, & tractatur, an, & qua ratione impediatur sponsalia, vel matrimonium, siue contrahendum, siue contractum.

§. I.

An per lepram supervenientem præcedentia sponsalia de futuro dissolvantur, vel etiam matrimonium præcedens?

I.

ASSERTIO I. Per lepram supervenientem dissolvuntur sponsalia de futuro prius contracta, ut constat ex *a. Lincras, 3. & ult. h. t.* Ubi consultus Pontifex Urbanus III. utrum si post sponsalia de futuro, legitime contracta inter aliquas personas, ante celebratas nuptias, unus ex sponsis in lepram incidat, alter eorum sit compellendus ad contrahendum matrimonium? Respondet Papa, eum ad id cogi non debere, cum inter eos nondum sit matrimonium consummatum, id est, contractum, scilicet per verba de præsentibus. Dissolvuntur autem priora sponsalia de futuro per supervenientem lepram, non quidem ipso iure, sed si alter sponsus, qui immunis est à lepra, id petat, quia si nolit dissolvere sponsalia, sed alicui promittat matrimonium, quam scit esse leprosum, talia sponsalia obligabunt ad contrahendum matrimonium, nam hæc dissolutio sponsalium est introducta, non in favorem leprosi, sed ejus, qui sanus est; quod autem ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus odium retorquendum, *Reg. Jur. 61. in 6. Canis. hic n. 2.*

II. Id verò extenditur ad quemvis alium morbum contagiosum supervenientem uni ex sponsis, post sponsalia de futuro inita, ut est morbus gallicus, paralytis, epilepsia, vel alia infirmitas incurabilis, nam generaliter ob quamvis notabilem mutationem supervenientem post sponsalia, ea dissolvuntur, *Sanch. l. 1. de sponsal. dis. 57. n. 2.* quia per sponsalia de futuro nondum est contractum indissolubile vinculum matrimonii, sed solum est promissio facta de matrimonio contrahendo, *c. 2. de sponsal. & patet ex supra dictis Tit. 1. hoc Libro.*

III. ASSERTIO 2. Per lepram supervenientem non dissolvitur matrimonium præcedens, ac proinde conjux leprosus non potest, nec debet propter lepram separari à sano, ut constat ex *c. Pervenit. 1. h. t.* Nam cum relatum fuisset Alexandro III. quod in Provincia Cantuariensi ex generali consuetudine leprosi à communione hominum separarentur, ita ut nec uxores viros, nec viri uxores sequantur, respondit Pontifex, quoniam vir, & uxor una caro sunt, non debent alteri, sine altero, diutius esse, & mandat, ut uxores viros, & viri uxores lepræ morbo laborantes sequantur, sibi que invicem conjugali affectione inserviant, & ut ad hæc Archiepiscopus, vel Episcopus sollicitè eos inducat. Si verò ad hoc induci non possint, eis injungat, ut uterque altero vivente, continentiam servet. Quod mandatum, si non servent, excommunicentur.

IV. Ubi notandum 1. leprosi, ex generali consuetudine, licet separantur, & excluduntur à consortio, & cohabitatione ceterorum hominum, non sani ab illis inficiantur, quæ consuetudo approbata est Jure Canonico in *c. 2. de Ecclesi. edific.* quia leprosi cum aliis habitare non debent, *Gl. hic V. De consuetudine. & Abb. n. 2.*

Notandum 2. Per lepram supervenientem non dissolvitur matrimonium antea contractum, nec ob id separari possunt conjuges, imò ob nullam aliam etiam infirmitatem, quantumvis gravem, conjugia solvi possunt, *c. Hi, qui. 25. caus. 32. q. 7.* neque uxor est dimittenda etiam quoad torum, *c. 2. h. t. in princ.* Sed neque matrimonium dissolvitur propter lepram, vel aliam infirmitatem, etsi nondum sit carnis copulâ consummatum, quia vinculum matrimonii solo consensu contractum est indissolubile, nuptias enim non concubitus, sed consensus facit, *l. 30. ff. de R. I.* Nec obstat, quod in *c. 3. h. t. in fine*, videatur innui, matrimonium propter lepram dissolvi, si nondum fuerit consummatum: nam ibi verbum *consummatum* late accipiendum est, pro consensu per verba de præsentibus, per quem matrimonium dicitur consummari, quoad sui essentiam, *Abb. ibid. n. 3. in fine.* Multò minùs autem dissolvi potest matrimonium, propter lepram, postquam consummatum fuit, quia cum tunc una caro facti sint conjuges, non debet unus esse sine altero, ut dicitur in *c. 1. §. Quoniam. h. t.* Cum autem additur, quod non debet unus conjux diutius esse sine altero, id arbitrio boni viri, seu Judicis relinquitur, quamdiu matitus ab uxore abesse possit, *Gl. hic V. Diutius. & Abb. n. 7.*

Notandum 3. Maritus, & uxor, non obstante leprâ, debent maritali affectione se invicem tractare, ut dicitur in *in cit. c. 1. & mutua obsequia conjugalia sibi exhibere.* Si verò ad hoc induci non possint, debet uterque, altero vivente, continentiam servare. Quod si mandatum hoc servare contempserint (& adulterium commiserint) excommunicandi sunt, *Tomus 1P.*

N

Hostiens.

Hofiens. hic V. Contempserint. Ubi verbum *mandatum* refertur debet, vel ad continentiam servandam, de qua immediate antè, vel ad cohabitationem, non ad continentiam, quia ea consuli potest, non præcipi, ergo ad cohabitationem, de qua paulò antè, *Sanch. l. 9. de matrim. dis. 24. n. 26.* ita ut si cohabitare contempserint, excommunicentur.

Notandum 4. Uxor tenetur sequi virum, & è converso, vir uxorem, ut præcipitur in *cit. c. 1. h. t.* est tamen quoad hoc differentia inter virum, & uxorem, quia vir tenetur uxorem sequi, si ea ex iusta causa discedat, aliàs potest vir ipsam potestate maritali prohibere, ne recedat. At verò uxor semper tenetur sequi virum, ex quacunque causa, *c. Unaqueque. 3. caus. 13. q. 2.* nisi vir illam trahere veller ad infidelitatem, *c. 2. de divort. vel nisi vir efficiatur vagabundus, Gl. hic V. Sequantur.* & in *c. Si quis. 4. V. Eum sequi. caus. 34. q. 2.* quod tamen limitandum est, nisi tempore contracti matrimonii, ipsa scivisset, virum vagabundum esse, quia tunc censeretur ejus mores approbasse, & sic teneretur eum sequi, *Gl. in cit. c. Si quis. V. Eum sequi. Alex. de Novo in cit. c. 1. n. 7. h. t.*

§. II.

Alia nonnulla quæstiones circa coniugia leproforum proponuntur, & resolvuntur.

V. Quæritur 1. An propter lepram, vel aliam infirmitatem conjux à conjuge separandus sit, saltem quoad torum, & cohabitationem. 2. An leprosi possint contrahere matrimonium. 3. An conjuges leprosi teneantur sibi invicem reddere debitum conjugale? Ad has tres quæstiones responderetur in *c. Quoniam. 2. h. t.* Ad primam dicitur, cum nemi-
 „ ni liceat (exceptâ causâ fornicationis) uxorem
 „ dimittere, constat, quòd si mulier leprâ perculsa
 „ sit, sive aliâ gravi infirmitate detineatur, propte-
 „ rea non sit separanda, vel dimittenda.

VI. Ubi notandum, propter lepram, vel aliam gravem infirmitatem unus conjux alterum dimittere non potest, nec ab eo separari debet, ne quidem quoad torum, & cohabitationem, ut dicitur hic & in *c. 1. ead. exceptâ causâ fornicationis, seu adulterii, Math. 5. v. 32. & c. 19. v. 9.* Ubi cum Christus solam causam fornicationis exceperit, non videtur, quòd maritus possit in aliis casibus dimittere uxorem, vel ab ea separari, & è converso, uxor dimittere virum, quia exceptio firmat regulam in contrarium, sive in casibus non exceptis, *c. Dominus. 6. caus. 32. q. 7.* Verum non ob solam causam fornicationis, sed propter alias etiam causas, separationem inter conjuges, quoad torum, & cohabitationem, ad certum, vel incertum tempus, fieri posse, decernit Concilium Tridentinum *Sess. 24. de reform. matrim. can. 8.* Quare tripliciter respondere solent DD. ad testimonium Christi dicentis, non licere dimittere uxorem, nisi ob fornicationem. Prima expositio est, exceptionem, seu dictionem exceptivam non firmare regulam in contrarium, quoad casus alibi exceptos in Jure, ut declarat *Everhard. in locis argumentorum legalibus, loco 9. ab exceptione ad regulam n. 5, un-*

de ex cit. testimonio Christi non vincitur, nam aliam esse causam divortii, præter fornicationem, sed nullam aliam causam esse, præter illas, quæ in aliis Juris Canonici locis Jus Divinum explicantibus continentur, *Sanch. libr. 10. de divortio dis. 1. n. 2.* quas enumerat *ibid. n. 1.* Secunda responsio est, solam fornicationem carnalem esse causam perpetuæ dimissionis, & absoluti divortii: de qua Christus loquebatur, non enim est verum divortium, quod sit animo constituendi perpetuam dissensionem, seu separationem, ut dicitur in *l. 3. ff. de divort. At propter alia crimina non est licita separatio, nequamdiu ea durant. Sic enim si divortium instituitur, v. g. propter sævitiam mariti, vel quia uxor allicit, vel inducere vult ad peccandum, cessante vitâ, vel periculo perversionis, cessat etiam separatio, seu divortium, & matrimonium instauratur.*

VII. Tertiò & melior expositio est, quam addit *Bellarmin. l. 1. c. 14. §. Dicendum est,* dupliciter potest intelligi dimittere, seu separari conjugem à conjuge prioris modo, quatenus conjux est, id est, ita ut ipsa dimissionis, seu separationis sit desumpta ex ipsa natura conjugii, tanquam ex propria, & peculiaritatem matrimonii: & sic sola fornicatio carnalis causa divortii, de qua locutus est Christus, quia fornicatio carnalis, sive adulterium repugnat ipsi conjugali, & substantiæ ipsius matrimonii. Priori modo intelligi potest fieri divortium, quia coniunctio conjugalis cedit in perniciem, & detrimentum personæ conjugis: sicut etiam posset contingere inter alias personas, quæ simul habitant. Et hoc modo potest etiam ob plures alias causas, *Jen. Divino, & naturali id permittente, divortium inter conjuges institui, ob incolumitatem corporis, vel animæ eorum, & unus ab altero separari, v. g. propter hæresin, vel aliud periculum. Vera igitur ratio, ob fornicationem, seu adulterium permittitur institui perpetuum divortium inter conjuges, est, quia fornicatione, seu adulterio causa divortii oritur ipsa natura conjugii, eò quòd per fornicationem, adulterium violatur fides promissa data, quæ debet esse perpetua, merito propter eam violatam conceditur divortium, seu separatio perpetua, verò propter alias causas, quæ ex natura ipsius conjugii non oriuntur, adeoque non sunt perpetuæ, etiam inter alias personas, quæ simul cohabitant non tamen sunt conjuges, locum habere possunt est discordia, lepra, vel alius morbus contagiosus vel periculum seditionis &c. conceditur divortium, sive separatio ad conservandam salutem mentis, corporis ipsorum conjugum, non in perpetuum, sed ad tempus tantum, dum illæ causæ durant, *Sanch. dis. 15. n. 2.* Quare ob solam fornicationem additur divortium, seu separatio perpetua inter conjuges, de qua locutus est Christus; ob alias verò plures causas admittit Ecclesia divortium ad tempus tantum, vel incertum, de qua loquitur Concilium Tridentinum *c. l.**

VIII. Ad secundum quæsitum respondetur *cit. c. 2. h. t.* Leprosi, si continere nolunt, & quam invenerint, quæ ipsis subere velit, liberum est eis, ad matrimonium transire. Ratio est, quia matrimonium non est eis prohibitum, cum etiam de matrimonio non contrahendo sit

hibitorium, ita ut omnes, qui non prohibentur, matrimonium contrahere possint, c. *Cum apud*. 23. de *spou. al. Gl. hic V. Liberum.*

IX. Ad tertium quæsitum responderetur in eod. c. *in fine.* Quod si virum, vel uxorem leprosam fieri contingat, & infirmus à sano debitum conjugale exigat, iuxta generale præceptum Apostoli, quod exigitur, solvendum est, cum nulla in hoc casu exceptio inveniatur.

Notandum 1. Ex præcepto Apostoli 1. ad Corinth. 7. V. 3. Uxori vir debitum reddat, & similiter uxor viro: tenetur etiam coniux leprosi ei reddere debitum carnale, quia præceptum hoc est generale, ideoque generaliter intelligendum, *Gl. hic V. Generali præcepto*, cum neque Christus, neque Apostolus, neque Pontifex hic ullam exceptionem addiderit de leprosis, sicut Christus excepit causam fornicationis. Id verò limitatur, nisi debiti redditio cedat conjugii sano reddenti in notabile damnum, ut si iudicio Medicorum, propter morbum lepræ imminet conjugii sano grave infectionis periculum, tunc enim potest coniux immunis à lepra separare se à coniuge leproso, quoad totum, eique debitum denegare, ut docet *Sanch. l. 9. de debito conjugali dis. 24. num. 17.* & alij Theologi communiter. Ratio est, quia nullus censetur se per matrimonii contractum obligare velle ad reddendum debitum, nisi talvā individui incolumitate, quia ordo charitatis, quæ à se ipso incipit, postulat prius propriæ indemnitati consuli, quam alterius, *Sanch. c. l. n. 2.* Idemque dicendum, si alter coniux morbo gallico laboret, vel alio contagioso, non enim tenetur coniux sanus debitum ei reddere, cum periculo notabilis infectionis, quia est eadem ratio, ac de lepra, *Sanch. c. l. n. 18.*

Notandum 2. Si lepra matrimonium præcessit, neque alter coniux illam ignoravit, tunc tenetur sanus leproso debitum conjugale reddere, quia per contractum matrimonij antea se ad hoc obligavit, adeoque sibi tale periculum infectionis imputare debet, neque excusatur à reddendo debito, *Sanch. cit. dis. 24. n. 22.*

Notandum 3. Excusatur tamen etiam coniux sanus, quando periculum infectionis cessat, à debito reddendo, propter nimium horrorem ortum ex accessu ad conjugem leprā, vel alio morbo horrorem causante infectum, quia nemo potest ad impossibile obligari, *Reg. Jur. 6. in 8. Sanch. cit. dis. n. 21.*

X. Sed jam ulterius quaeritur, utrum coniux sanus teneatur etiam cum leproso assidue cohabitare? Resp. si ex assidua cohabitatione sequitur probabile periculum notabilis infectionis, non tenetur cohabitare, ut ex dictis patet, aliās verò tenetur, quia per contractum matrimonij obligantur Coniuges ad reddendum debitum, & cohabitandum, à qua obligatione eximuntur propter periculum gravis contagionis ortæ ex morbo alterius conjugis, ergo quando periculum hoc non subest, manet obligatio ad cohabitandum, *Sanch. cit. dis. 24. n. 29.* Ex quo infert, quod nunquam coniux sanus cohabitare teneatur conjugii leproso, iacendo in eodem lecto, quia ex eo semper sequitur periculum infectionis: an autem saltem cohabitare debeat in eadem domo, id iudicio Medicorum relinquendum est, utrum ex ea cohabitatione periculum gravis infectionis, spectatis circumstantijs, sequatur, an non?

TITVLVS IX.

DE CONJVGIO SERVORVM.

I.

Liud impedimentum matrimonij est error servilis conditionis, de quo agitur in hoc Tit. An, & quatenus illud impediat? Est autem hic sermo non de servis adscriptitijs, qui glebæ, seu prædio colendo perpetuo sunt addicti, ita ut inde recedere non possint, & insuper omnes redditus prædiorum, dempns tantum expensis, & necessario victu, dominis suis reddere debent, & quamvis ad certas operas, seu servitia dominis prædiorum præstanda teneantur, sunt tamen verè liberi, adeoque validè, & licitè matrimonium contrahere possunt, etiam sine consensu Domini, & nati ab adscriptitijs huiusmodi appellantur Originarij, ut docet *Abb. in c. 2. de Iudæis.* Verum in hoc tit. agitur de mancipijs, seu servis propriè dictis, qui non sunt liberi, & quos dominus vendere potest,

Sanch. libr. 7. dis. 19. num. 1.

Tomus IV.

§. I.

An servus possit licitè, & validè contrahere matrimonium, invito, vel ignorante domino, & quæ ratione error status, seu conditionis servilis dirimat matrimonium, & quo iure?

II. ASSERTIO I. Servus etiam invito, & contradicente domino licitè matrimonium contrahere potest, illudque tenet, quamvis nihilominus debita, & consueta servitia domino exhiberi debeant, ut constat ex c. *Dignum. 1. h. t.* Ubi Pontifex Hadrianus super hac re consultus rescribit: Sicut iuxta Apostolum (ad Galatas. 3.) in Christo JESU, neque liber, neque servus à Sacramentis Ecclesiæ est removendus: ita nec inter servos (nec etiam inter liberum, & ancillam, si scienter contrahere voluerint, *Gl. hic V. Inter servos*,) debent matrimonia

N 2

monia